TRACTATUS PHYSICUS DE TARANTULA IN QUO PRÆTER EJUS…

Wolferdus Senguerdius

WOLFERDI SENGUERDII
PHIL. DOCT.

TRACTATUS PHYSICUS DE TARANTULA.

IN QUO

Præter ejus descriptionem, effectus veneni Tarantulæ, qui hactenus fuerunt occultis qualitatibus adscripti, rationibus naturalibus deducuntur, & illustrantur.

LUGDUNI BAT.
Apud GAASBEECKIOS.
CIↃ IↃC LXVIII.

Nobilissimo, Amplissimo, Spectatissimo

DOMINO,

D. GERARDO BICKER à SWIETEN,

Domino in Svvieten: in Camera rationum Hollandiæ olim Deputato; nunc vero apud Amstelodamenses minorum causarum Judici Delegato; & Supremi Senatus Rhenolandici Assessori,

S. P.

Quoties, Vir Amplissime, animo revolvo beneficia, quibus indies me cumulasti; rubore suffundor,

fundor, quod quantas Tibi grates agere velim, mihi ſoli non liceat; præſertim, ſi id unicum tantum, quod in recenti memoria adhucdum eſt, animo perpendam, quod fœtum ſane rudem, nulla forma informatum benigne ſuſcepiſti; & id quod deerat, auctoritatem nempe, Tuo Patrocinio, Theſibus attuliſti; ut iiſdem ſplendor accederet, Claritatis Tuæ ſplendore, præfulſiſti. Quas Tibi pro tot beneficiis grates referam? cui immortales debeo; Quod Tibi gratitudinis ſignum offeram? cui me totum debeo: unicum hoc ſupereſſe putavi, ut primos ſtudiorum fructus in Tuum gremium reponerem;

rem ; & id quod à Tua Claritate ſplendorem accepit, Tibi inſcriberem. Hoc igitur, Vir Nobiliſſime, leve munuſculum accipe, non quidem rerum gravitate acceptum ; ſed materiæ jucunditate haud ingratum : cujus enim melius Patrocinium imploraret? niſi ejus, ſub quo hactenus tutum fuit : cujus præ ſe ferre nomen auderet? niſi ejus, cujus Claritate lucem aſpexit : cui melius inſcriberem ? niſi Tibi qui me totum Tuum fecit ; hoc ergo peto Tuum facias, benigna fronte aſpicias, & eo quo offero animo accipias.

Devotiſſimus Amplitudinis Tuæ cultor

WOLF. SENGUERDIUS.

Ad Doctissimum

DOMINUM WOLFERDUM SENGUERDIUM,

Phil. Doct.

CUM

Tractatum Physicum de Tarantula ederet.

Clara Deum Soboles, Tua dum vestigia Patris
Assimulare studes, quæ non arcana Tarenti
Detegis! ostendis qualeis Tarantula saltus
Excitat! & quænam poterit Medicina mederi
*Læsis? S*ENGUERDI *fortem Te forte creatum*

Annuis,

Annuis, atque Aquilam nunquam generaſſe Columbam:
Vive diu felix, multoſque exceſſe per annos,
Reſtauraque Tuis, damnum quod morte Parentis
Terra tulit, donis, clari Genitoris Imago.

J. D. *A. F.*

PRÆFATIO.

Gravis inter Philoſophos de occultis qualitatibus agitatur quæſtio, quæ Doctorum auctoritate, rationum ſpecie, probationum fundamento utrimque ſatis munita eſt: Majoris ego probabilitatis rationes judicans quæ pro affirmativa ſententia adferuntur, in eandem mihi ſententiam eundum, eaſque admittendas puto. Non ita tamen, ac ſi in ſe & ſua natura eſſent occultæ, ac propterea in noſtram cognitionem pervenire non poſſent; ſed ut occultas ratio-

ratione nostræ cognitionis; non quod manifestari nequeant, sed quod hactenus manifestatæ haud fuerint; non ut ignorantiæ vel negligentiæ ansam præbeant; sed ut calcar potius ad eas manifestandas addant. Eodem ictus stimulo, manifestam conatus fui proponere Tarantulam, cum Symptomatibus, Effectis, & Curatione, à morsu ejus provenientes; quæ pro occultis hactenus fuerunt habita, ut ignota explicata, latentium instar conscripta; à nobis vero ut manifesta proposita.

Occasionem, hunc libellum edendi, præbuit, disputatio mea publica, quam cum ab omnibus viderem avide expeti, eandem in lucem edere, simul cum oratione mea publica pretium duxi mutatis

tatis mutanda, addendo necessaria, corrigendo, penitius declarando, quæ obscuriora judicabam.

WOLF. SENGUERDII
PHIL. DOCT.

TRACTATVS DE TARANTULA.

CAPUT I.
Operis distributio, & Tarantulæ nomina.

In tractatione *Tarantulæ* primo considerandum occurrit *Nomen*; deinde ipsum *Objectum*: in nomine occurrit. 1. *Origo nominis*. Deinde varia ejus *Synonyma*, & *Vniveca*. In objecto occurrit. 1 De-

1. Descriptio. 2. Divisio. 3. Effectus. 4. Effectuum curatio. 5. Dubia quæ circa hæc moveri possunt.

Sortitur *Tarantula* nomen à civitate *Tarento*, vel fluvio *Thara*, in Apulia sito, eo quod circa ea loca earum quotannis magna copia producatur: neque hisce solum in locis reperiuntur Tarantulæ, sed etiam dantur in Calabria & Sicilia, æstivisque mensibus quandoque in campis Romanis apparent, quæ Tarantulis Apulis simillimæ sunt, excepto quod effectum saltandi producere non valeant: neque pestilentibus Phalangiis Creta insula caret, quæ tamen nulla alia noxia vel malefica animalia fert. Camerar. *hor. subcisiv. cent. 3. cap. 97.*

Tarantulæ alio nomine vocantur *Aranei Apuli*, Kercher. *de art. magn. lib. 3. par. 8. cap. 8. Aranei Lentiginosi, Appuli Phalangia.* Mouf. *de insect. lib. 2. cap. 12. Sphalangi.* Camerar. *loc. cit.*

Dicun-

Dicuntur & *Phalangia* ϰαϛyνθὶ. *Ælian. lib.* 17. *de animal. cap.* 11. n genere dicitur *Phalangium*. Plin. *histor. natur. lib.* 11. *cap.* 24. & *l.* 29. *cap.* 4.

Si autem negotium accuratè consideretur, distinguendum est inter ipsum Phalangium, & Tarantulam, utpote quod Phalangium sit genus, Tarantula vero Phalangii species. Vide & alia ejusdem nomina apud Aldrov. *lib.* 5. *de insect.*

CAP. II.

Tarantulæ descriptio, temperamentum & species.

Describuntur Tarantulæ à Plinio *lib.* 11. *nat. hist. cap.* 24. *Phalangia ex his appellantur, quorum noxii morsus, corpus exiguum, varium, acuminatum, assultim ingrediens.* Sed hæc descriptio non omnibus Tarantularum speciebus applicari potest, cum etiam Tarantulæ dentur quæ assul-

affultim haud ingrediantur, utpote quæ fila ex arboribus ducant.

Tarantulæ quæ telas texunt accurate describuntur in Camerat. hor. subcisiv. cent. 3. cap. 97. ubi ex Petro Bellonio hæc profert. *Phalangia sunt insecta parva, admodum perniciosa, Araneo paulo majores, octo pedibus prædita, utrimque quatuor, singuli pedes seu crura quatuor articulis constant, binosque ungues habent incurvos: bina utrimque crura anteriora illis data sunt ad progrediendum: bina posteriora ad retrocedendum; obliqua in terra foramina inhabitant, binos pedes alta, quæ retrocedentes ingredi solent, cibum ita attrahentes, aditum suorum foraminum stamine muniunt, ne obturentur, sed aperta maneant. Corpore sunt superiore parte cinereo, binis rubentibus maculis, anteriore dorsi parte, insignito: resupinata autem nigris maculis notata, conspiciuntur, quæ singuli pedes corpori inhærent, venter flavet. Si quis vero scire cupit, quæ parte* noxii,

nexis, os intneatur, & binos exiles nigros aculeos deprehendes, iis similes, quos Solopendra obtinet, quibus mordent, atque cibum retinent: telas, Araneorum more, texunt, Muscisque & Papilionibus vescuntur: circiter sexaginta ova ponunt & pectori adhærentia fovere solent, pullosque exclusos, ventri inhærentes, gestant, donec adolescant. Pilosa sunt corpore: quoniam autem magnitudine differunt, foramina, pro corporum magnitudine, excavant. Variare vero inter se pro insularum diversitate, observavimus. In qua Bellonii descriptione, accurate ratione corporis totius in genere, ratione partium plurimarum in specie, depingitur quantitas, qualitas, nutrimentum, & domicilium ipsius Tarantulæ; ejusdemque fœtus productio, & educatio fusius declaratur; & confirmatur id, de quo postea dicetur, nempe Tarantulas, non aculeo ut apes lædere, sed aculeo ore contento ictus injicere.

Tem-

Temperamentum Tarantulæ, frigidum, humidum, & phlegmaticum tribui deberi, ac multum humoris eam in se continere, probatur ex eo, quod diu sine alimenti assumtione vivat: sic Aldrov. *lib. 1. de serpent. & drac. cap. de victu serp.* refert, *Tarantulam vivam Romæ in intermedio arundinis ad se missam, in ampulla vitrea, dies quinquaginta, sine alimento retinuisse.* Quod fieri non potuisset si calidioris & magis siccæ foret naturæ; cum illa continuò indigeant alimentum, ad restaurationem eorum quæ per calorem consumuntur; quod secus est in iis, quæ frigidioris & phlegmatici sunt temperamenti, cum illa frequenti restauratione non indigeant, quia neque frigidum multum consumit, neque phlegmaticum facile consumi potest.

Species Tarantularum variæ sunt, Kircherus *in loco citat.* sic distinguit,

cum

cum ait, *est igitur Tarantula è genere Phalangiorum, sive Aranearum, specie multiplex, harum aliæ cinericeæ albis nigrisque maculis, quædam dorso cinericeo rubris aut viridibus distinguuntur maculis, nonnullæ majores mole fibris nigris ex cinereo rubroque emicantibus, aut etiam subinde virgulis undatim per corpus porrectis*: de diversis earum speciebus, vide Aldrov. *lib.* 5. *de insect.* Et Plin. *lib.* 29. *cap.* 4. *histor. natural.* Moufet. *lib.* 2. *de insect. cap.* 12.

Cap. III.

Quos, & quomodo lædat Tarantula.

Infestat Tarantula præcipue, rusticos, hortulanos, & quotquot non muniti ocreis & chirothecis sub dio dormire coguntur, idque tempore æstivali, nempe mense Junio, Julio & Augusto. nam ut Camerar. *horar. subsiciv. cent.* 2. *cap.* 81. ait,

ait, *infectum illud miris modis infensum est agricolis, cum vel in arando, vel messis tempore in colligendis fructibus occupati rure esse solent:* aliis vero temporibus lethale suum virus noxam inferre nequit; nam teste Aldrovand. *lib. 5. de insec. cap. 13. Aliquo anni tempore minime perniciosa aut exitialis est, vix aliquid nervorum aut virium ad nocendum habet.*

Tarantula ictum injiciendo, dentibus mordendo, lædit;& venenum, dum aperturam rostro vel dentibus facit, ex ore suo in vulnus vel ictum immittit, atque sic alteri communicat: non enim aculeo lædit, ut Aldrov. *lib. 1. cap. 10. de quad. digit. ovip.* ait: nisi forte aculeus pro rostro vel dentibus sumatur: nam teste Kirchero *lib. 3. part. 8. c. 8. de art. magn. Mordet dentibus, non aculeo ut apes, etsi ictus non nisi punctura apis esse videatur.* Qui propterea ob suam levitatem interdum vix sentitur, in-

terdum

terdum ne quidem percipitur; sed symptomatibus insequentibus manifestatur.

Cap. IV.

Natura & Effectus veneni Tarantulæ.

Venenum hoc alterius corpori sic communicatum, quia naturæ tenacis & viscosæ est, non statim manifestatur, sed diu in corpore icti latitat, ita ut post anni revolutionem à solis fervore agitatum, commotum, & subtilius redditum, suscitatur, ac vires suas exercere incipiat, inducendo primo bimestri circiter spatio, ante mirabilium effectuum productionem, varios in corpus morbos; dejectionem nempe appetitus, febres ardentes, καχεξίαν, pessimum colorem &c. Kircher. *ib.* vel ut Ælianus *lib.* 17. *cap.* 11. *de anim.* ait. *Primum enim ut quis morsus sit,*

fit, totum ejus corpus obtorpescere, & debilitatum tremore affici, & frigidissimum esse, & vomitum cum convulsione subsequi &c. similiter Aldrov. *lib.* 5. *de insect. cap.* 13. refert, *Tarantulæ exitiale virus lapsu stuporem inducere, genuum labefactationem, demumque universi corporis palmum.*

Post hæc alios mirabiles & horrendos effectus causat, *si quidem a lii* (verba sunt Matth. *in Dioscor. lib.* 2. *cap.* 57.) *perpetuo canunt, alii rident, plorant alii, alii clamitant, alii dormiunt, alii vigiliis afficiuntur, plerique vomitionibus laborant, nonnulli saltant, sunt qui sudant, alii tremebundi fiunt, quidam pavoribus infestantur, alii alia patiuntur incommoda, fiuntque phrenetici, lymphatici, & maniaci similes. Hunc* (ut inquit Moufetus *de insect. lib.* 2. *c.*12.) *gaudium, alacritudo, motus; illum tristitia, desidia, torpor afficit. Sunt qui Reges se esse arbitrantur, & cunctis imperant: sunt qui captivitatis imaginatione constri-*

contristantur, & in nervo jacere se fingunt. Denique ut non una hominum ebrietas, ita nec horum insania; sed nonnulli pavidi, taciturni, tremuli; nonnulli audaciores, clamosi, constantes fiunt. Hoc solum omnibus commune, musicis instrumentis delectari, eorumque sono ad gesticulationem, choreas, tripudia, animum corpusque ducere. Similia vide apud Scalig. *de subtil. exerc.* 185.

Nec hic gradum sistit veneni vis, sed hosce effectus & alii concomitantur, praeterquam enim quod Tarantiaci ad sonos & saltus propendeant, mirum etiam in modum (secundum Kircherum) certis afficiuntur coloribus, *nam,* (ut ait ipse *lib. 3. de art. mag. part.* 8. *c.*8.) *alii viridem, flavum alii, nonnulli rubrum colorem depereunt; mox enim ac objectum coloratum ipsis gratum occurrerit, ita vehementi ejus desiderio accenduntur, ut velut leones famelici, frequenti morsicatione id vellicent, stringant; deinde ad blandimenta*

menta devoluti, non secus ac amoris insania laborantes, hiante ore, expansis brachiis, oculis lachrymantibus, frequentibus ex imo pectore haustis suspiriis, in teneros & amorosos complexus panni colorati irruentes, ardentissime unionem, & ut ita loquar identificationem, affectare videntur; quæ omnia Tarantiaci Capucini historia confirmat Kircherus.

Alii ferramentorum fulgore maxime delectantur, qui musicæ ope adsaltum ducti, stricto gladio, gladiatorum more miras exhibent gesticulationes: sunt & qui ad quietem perduci nequeunt, nisi ipsis vas vitreum aqua plenum concedatur, quo eosdem fere cum præcedenti gestus edunt: alii conchas aqua plenas desiderant, intra quas anatum instar sese gerere solent: alii milites in duello confligantes exhibent; quidam Ducem & Gubernatorem maxima cum pompa agunt: aliqui Araneorum instar ex arboribus pendere

pendere gaudent; quo affectu ictì à Tarantulis ex arboribus fila ducentibus, maxime laborare solent: alii crura, alii terram epilepticorum instar concutiunt.

Effectus jam quidem speciales, quæque omnibus Tarantatis non competunt, vidimus; considerandus ergo restat effectus generalis, omnibusque Tarantatis communis, qui ut firmam & certam imaginationem in Tarantatis causat, sic & vobis procul dubio admirationem incutiet; consistit hic effectus in eo, quod talibus Tarantula hominem efficit imaginationibus, qualibus ipsum inhærentem cùm mordet invenit; *quo fit ut si quis se Regem esse, cogitaverit tunc cum mordetur seu icitur, post talem ictum in eadem cogitatione usque perseveret, nec quis facile illi persuaserit, quamvis humilis conditionis homini, quod Regia dignitate non potiatur.* Vid. Nicol. *Leonic. de animalibus.*

CAP. V.

Effectuum curatio.

Affectus nominati & vis morbi, curatur, sanatur, & dissolvitur, cantu, sono instrumentorum musicorum, & vi ipsius musicæ; ut enim inquit Aldrov, *lib. 5, de insect. cap. 13. Tarantatos h. ad aliter ex ancipiti morbo convalescere videmus, quam si tibicen vel citharista juxta eos, diversos modulos incinat, ut pro veneni qualitate, ita harmonia & audiendi illecebra capti, venenum illud ex intimo corpore dilapsum effundant, aut sensim per venas diffusum dilabatur.* Et mirum certe (verba sunt Matth. *in diosc. lib. 2. cap. 57.*) *quam facile hujusce veneni vis, musica mulceatur, Quandoquidem (ut equidem attestari possum) auditis lyricis instrumentis, vel tibiarum sono, primo statim occursu illa à Tarantulâ à languoribus cessant, & in medium tripudiare & saltare incipiunt,*

tamque

tamque diu rem prosequuntur, ac si sani essent, & nullo unquam tangerentur dolore. Quod si eveniat, ut tibicines tantillum quiescant, ac interponant, non multo post tempore in terram concidunt, & ad pristinos redeunt languores: nisi tamdiu indeficiente sonitu saliant, atq; tripudient, donec veneni virus, partim insensibiliter per cutis meatus, partim per sudorem exeat & discutiatur. Et quod admiratione hic dignum est, *nec in indecores,* (ut refert Alex. ab Alex. *lib.* 2. *c.* 17.) *neque à pulsu cithara dissonos saltus erumpunt: ita ut etiam rudes & ignari, psallendi modos docti in ludo videantur.* & ut Moufet. *lib.* 2. *de insect. cap.* 12. ait, *tam recte saltant, ac si choreas nossent, tam eleganter canunt, ac si symphoniis assuevissent.* Videri possunt de his Aldrov. *hist. serp.* & *Drac. lib.* 1. *cap. de venen. serp. med.* & Kircher. *de art. mag. l.* 3. *part.* 8. qui & miro Tarantati exemplo idem confirmat.

Etsi sono instrumentorum musi-

eorum, & cantu, hæc ſanentur; non tamen quilibet ſonus muſicus ſufficit, ſed requiritur ſonus proportionatus, quod probat Kircherus *lib. 3. part. 8. cap. 8. quæſt. 1.* exemplo nobilis cujuſdam Tarentini qui à Tarantula morſus, quod neſciebat, ad extrema fuit perductus, ſed tandem, cum alicui in mentem veniret eum Tarentiſmo laborare, advocato muſico qui omnis generis modulamina tentabat, ad quorum unum malo illius proportionatum, is qui immotus lecto affixus tenebatur, membra movere, in lecto ſedere, internæ delectationis indicia præbere, & cytharædo alacrius perſonante, in pedes ſe erigere, & in choreas diſſolvi cœpit, atque tandem perfectæ ſanitati eſt reſtitutus.

Si diſſonantia aliqua, vel ſonus ipſis non proportionatus, oriatur, maxime ab inconcinno muſicæ ſupplicio torquentur, maximiſque & into-

intolerabilibus cruciatibus affligun-
tur; ita ut quantum convenienti si-
bi cantu delectantur, tantum discor-
dantiâ, & inconvenienti cantu cru-
ciantur.

Cum vero diverso cantu dele-
ctentur, diversis symptomatibus la-
borent, diversas gesticulationes
edant diversi Tarantati, sequitur di-
versitatem veneni admittendam
esse in Tarantulis; & ut una Taran-
tula alteri quasi contrariatur, sic &
venenum unius, alterius veneno
contrarium dicendum est; quod
ibidem Kircherus exemplo Hispani
probat, qui cum risu excepisset quæ
de Tarantulis dicerentur, voluit ipse
ejus rei periculum facere; cur dua-
bus Tarantulis diversi coloris &
qualitatis allatis, manui imposuit, &
lacessivit, donec vulneraretur ab iis;
veneno hinc per corpus diffuso,
maximi paroxysmi sequuntur, &
advocatis cytharœdis, varia harmo-

niarum, genera tentantur, sed quamvis ab aliquibus vehementer instigaretur, ad saltandum compelli non potuit, cum venenum hoc ad saltum concitativum à priori contrario fuerit inhibitum, adeo ut vitam miserrime tandem finire debuerit.

Ex diversitate hac veneni Tarantularum, sequitur ad hujus morbi curationem etiam diversos concentus, diversa instrumenta musica, alia atque alia modulamina adhibenda esse. Vide de variis modulaminum generibus, quæ in hoc affectu adhiberi solent, Kircherum *de art. mag. lib. 3. part. 8. cap. 8.* Diversa instrumenta musica in hoc affectu adhiberi, variis exemplis probat Kircherus *ibid. quæst. 2.*

Modulamina hæc proportionata si sint Tarantato, & ipsi etiam Tarantulæ proportionata sunt, & è contra si Tarantulæ proportionata non sint, neque conveniunt ipsi Tarantato,

rantato, quod & probatur ex eo, quod musici publici qui in pauperum remedium adhibentur, soleant ex Tarantatis ipsius Tarantulæ, ut & loci in quo à Tarantula icti sunt, descriptionem petere, in quo varia harmoniarum & modulaminum genera tentant, & attendunt num Tarantulæ tales, quales ab icto sunt descriptæ ad aliquem harmoniarum sonum moveantur, qua reperta pro signo certo habent, se modulamen verum & certum habere, quo si utantur, infallibilem se curæ effectum consecuturos asseverant.

Præterea probatur idem ex eo, quod venenum hoc, dum Musica mulcetur, in eundem saltum inducat Tarantulam, in quem Tarantatum inducit, atque sic similitudine quadam naturæ, easdem sortiatur vires in homine, quas in ipsa Tarantula habet, & in Tarantula quas in homine exercet. Kirch. *ibid. quæst.* 2.

Neque hoc venenum solos homines ad saltum propenssos reddit, sed & alia quoque animalia, sic refert Sennert. *lib.* 1. *pract. p.* 2. *c.* 17. Vespam & Gallum à Tarantula ictum Tarantorum more concinne saltasse.

CAP. VI.

Quod à Tarantula vita non dependeat passio Tarantiaci, docetur.

Hactenus Nomen, Descriptionem, Species, Effectus à morsu Tarantularum provenientes, horumque Curationem investigavimus; considerandæ jam veniunt ea, quæ circa hæc notari possunt, atque primo loco sese offert id quod Kircher. *de art. magn. lib.* 3. *part.* 8. *cap.* 8. *quæst.* 1. quærit; *An à Tarantulæ vita dependeat vehemens illa Tarantiaci passio?*

Sunt

Sunt qui putarint, venenum illud, quod à Tarantula dum mordet alteri communicatur, tantum nocere quamdiu Tarantulæ vita protrahitur, qua igitur extincta, extinguerentur omnes passiones & symptomata quæ Tarantatis obvenire solent; atque sic Tarantulam occulta quadam vi, in distans posse agere in Tarantatum.

Dubius fuit hac de re Pomponatius, qui (ut Sennert. *pract. med. lib. 1. part. 2. cap.* 17. ait) propterea experientiam consulendam volebat, an si Tarantula vel suo fato, vel violenta morte moriatur, venenum non amplius operetur? Dubitamus & nos de illius rei veritate, & negativam sententiam amplectimur, cum modo dicta neque experientiæ, neque veritati consentanea videantur, propter sequentes rationes.

1. Quia Aranei parum vivunt, Card. *de variet. rer. lib.* 7. *cap.* 28. quod

item Kircherus *in loco citato* testatur se ab ipsis Apulis percepisse, *fuisse ex Tarantulis hujusmodi complures in vitreis vasis à curiosis inclusas, additis iis rebus quibus enutriri solent, neque unquam conservari potuisse, adeo*, ut inquit, *frigoris impatientes sunt*: cur si passio ipsius vita finiretur, non protraheretur in sequentem annum, cum tamẽ multi sint quibus eidem per plurimos annos paroxysmi redierint.

2. Ratio est, quod Kircherus ibidem referat, se adfuisse Tarantiaco, qui cum morsum Tarantulæ perciperet, ipsam interfecerat, quod certo sciret, cui tamen symptomata quotannis redire solebãt; *neque* (verba sunt Sennert. *Med. pract. lib.* 1. *par*. 8. *cap*. 17.) *semel icti uno anno saltem saltant, & alii quidem bis, alii semel, sed sæpe per multos annos. Refertque idem Epiphanius Ferdinandus, se novisse mulieres, quæ usque ad decimum, decimum quintum, decimum septimum, trige-*

trigesimum annum saltarent.

3. Consistit in testimonio Jesuitarum, quos Kircherus refert accuratissime in hoc negotium inquisivisse, & testatos esse, de multis sibi constare, qui post occisam Tarantulam per multos adhuc annos illo morbo laborarunt.

4. Omnia animalia veneno noxam adferentia, venenum in alia corpora diffundunt, quod iis nocet sine dependentia à corpore è quo venenum provenit.

5. Si à vita Tarantulæ passio dependeret, nulli homines ea laborarent, quia ut Kircherus *lib. 3. part. 8. cap. 8.* ait, post anni revolutionem demum effectus illi contingunt, cum autem ultra annum Tarantulæ non vivant, illos effectus producere non valerent. Etsi vero passio hæc ab ejus vita non dependeat, tamen ut Kirch. *in loco citato* profert, cum sic ait, *hoc experientia docet quod si bestiola*

sticla inter mordendum occisa, vulneri interatur, passionem in isto non fore adeo vehementem; cujus tamen rei causa non est, quod aliqua sit à viva Tarantula veneni dependentia; sed quod ipsa Tarantula supra plagam suam occisa, propriis veneni; non secus ac Scorpius plaga sua intritus, antidotum quoddam sit, venenumque proprium per membra diffusum attractione repetat.

CAP. VII.

Quomodo Tarantula horrendos illos effectus producat.

Circa ea quæ in præcedentibus diximus haud immerito quæri potest, *quomodo Tarantula horrendos illos effectus producat?*

Huic quæstioni satisfacere quam difficile sit, patet ex eo, quod tantæ eruditionis viri, quales sunt Kircherus, Sennertus, aliique, huic quæstioni nunquam satisfecerint, sed ad occultas

occultas qualitas confugiendo, in hoc ignorantiam suam confessi fuerint; ut vero nos hoc negotium, quantum fieri potest manifestum reddamus, Physice explicemus, & sic huic quæstioni satisfaciamus, pauca hæc breviter considerari velim:

Primo, id quod supra *pag.* 15. & 18 diximus, Tarantulam nempe non aculeo, sed rostro, dentibus vel morsu oris lædere.

Secundo, quod animal hoc maxime sit venenosum, & ut supra fusius ostendimus, & ex Kirchero, aliisque probavimus, locis calidioribus & temporibus ardore solis maxime ardentibus, & flagrantibus primario venenosam suam vim exercere; quod & in aliis venenosis sic se habere experientiâ constat: ratio autem cur venena sic maxime noceant, est; partim quod per calorem venenosa maxime elaborentur,

borentur, & attenuentur: partim quod ob sui tenuitatem, & majorem attenuationem, magis penetret ad interiora ejus cui nocuit: idem enim nobis hic dicendum est de calore, quod de igne refert Kircherus *de art. mag. lib. 3. part. 2. cap. 1.* quod scilicet creatus sit ut vim suam penetrativam aliis communicaret, reliqua tenuiora & pura redderet, omnis crassitiei expertia faceret, atque ad sui similem subtilitatem perduceret.

Tertio, quod prout omnes Araneæ humiditate viscosa abundant, (ut ex telarum textura patet; imo quædam tantam viscositatem in se contineant, ut, teste Kircher. *de art. magn. lib. 3. part. 8. cap. 8. conf. 1. extractum virus adeo tenax sit, ut non in fila tantum cedat indigenis, sed & loco fidiu inserviat*) ita & eorum venenum in maxime viscosa & humida substantia consistere, quod & exinde probari potest, cum humidiore ore mordendo,

mordendo, ictum injicere soleant.

Quarto, non sine probabilitate esse, exiguas illas particulas venenosas, humidæ & viscosæ substantiæ inhærentes, ex Tarantulæ ore, dum dentibus vel rostro ictum injicit, deferri in corpus icti, atque sic alteri hoc venenum communicari, & per ejus corpus diffundi.

Quinto, quod venenum hoc per totum corpus sic diffusum, totum corpus quidem inficiat, præcipue tamen arteriis, nervis, & quidem motoriis, spiritibus in nervis contentis, musculis, cerebro, intimisque fibris venenositatem suam communicet.

Sexto, venenum illud, utpote quod ex animali mobili proveniat, mobilitatem suam retinere; quamvis enim frigida immobiliora sint calidioribus, & ipsa Tarantula sit animal frigidum, tamen est animal valdè mobile, cum particulas calidas,

das, & maxime mobiles in ſe continêar.

Septimò, in Tarantatis phantaſiam eſſe læſam; cum venenum hoc à Tarantula proveniens, vi ſua, humores in toto corpore ſuſcitatos in cerebrum elevet; hinc ſpiritus, poſtea phantaſia iiſdem læditur; ſpirituúm denique ope totius corporis humores, juxta conceptas in phantaſia ſpecies, pro diverſitate temperamenti hominum excitantur.

Octavo, nòn omnes Tarantatos iiſdem ſymptomatibus laborare, ſed diverſos diverſa pati incommoda, pro diverſitate Tarantulæ à qua icti ſunt, & diverſitate temperamenti ipſius Tarantati.

Hiſce ſic conſideratis & præmiſſis, præcipuos Tarantulæ effectus *febres ardentes*, *καχεξία*, *peſſimus color*, *immobilitas corporis*, *ſaltus*, *ſomnus*, *vigilia*, *varii geſtus*) hoc pacto expli-

explicantur, & ex modo dictis deducuntur; nempe cum Tarantula rostro vel dentibus mordendo humidiore ore lædat, idque primario locis æstate, & ardore solis magis flagrante, hinc fit ut per aperturam ore factam, substantia venenosa, consistens in humido salivoso, ex corpore Tarantulæ, corpori icti communicetur, quo per totum corpus diffuso, sensini musculos, & nervos, præsertim motorios afficit, & à sole æstivi temporis periodice calore excitatum venenum, propter suam agilitatem, & mobilitatem, mobiles spiritus in nervis contentos magis movet, hinc ex sua motione & agitatione, calorem in corde concitat, auget, & præternaturaliter disponit, nimio calore bilem in vasis cordi proximis contentum putredine afficit, corrumpit, & sic *febres ardentes inducit*, *καχεξίαν causat*, & *præternaturalem colorem efficit*. Potest etiam

etiam ſalivoſa & venenoſa illa ſubſtantia, poros obſtruendo, vias claudendo, quo minus calor egredi poſſit, calorem nimium in corpore cauſare, bilem putrefacere, atque ſic febres ardentes per accidẽs cauſare.

Idem hoc venenum (dum ſpiritus animales à crebro ad nervos deferuntur) propter ſuam tenacitatem & viſcoſitatem, inhibet motum illum ſpirituum, & efficit quo minus illi à cerebro ad nervos deferri poſſint; quo facto totum *corpus immobile quaſi redditur*; cum abſque horum ſpirituum ad nervos in muſculos delatione, muſculi & nervi ſe movere nequeant, ex quibus motus corporis dependet.

Interdum hoc venenum ſpiritibus ſeſe conjungit, & ſic alium in nervorum initiis motum efficit, quam natura illius hominis requirit, cur & muſculos vellicando, & movendo *ſaltum* in Tarantatum *inducit*.

Vel

Vel etiam in cerebrum adſcendit venenum, atque ibi ope ſuæ humiditatis & viſcoſitatis, nervos, qua parte omnes coëunt, obſtruit, atque quo minus ſpiritus animales in organa deferri poſſint, efficit, & *ſomnum* propterea *cauſat*.

Poteſt etiam hoc venenum ſua agilitate, & mobilitate efficere, quo minus nervorum, à vaporibus obſtructio contingere poſſit, atque ſic viam parando, quâ ſpiritus animales in organa deferri poſſint, *vigiliam cauſare*.

Denique, inducit hoc venenum, varias & miras actiones in Tarantatum, *cùm pro diverſarum Tarantularum natura, venena ſint diverſa diverſos quoque humores ciere poſſunt: hinc excitata venenoſa Tarantulæ qualitas, humorem iſtum; acrem & mordacem ſibi conſimilem in homine (ex. gr. Cholerico) vehementius excitat, humor autem illatus in cerebrum, phantaſiam ad id, ad*

quod

quod alias inclinat, incitat, & hic harmonioso aëre percussus dilatatusque per omnia membra se diffundit, ea acriter stimulando vellicandoque, unde mox motus humori excitato conformes, actus inquam indignationis, ira, furoris, mobilitatis animi, similesque rationalis animi passiones, quæ fulgore ensium evaginatorum, &c. magis concitantur. Kircher. *de art. magn. l. 3. part. 8. cap. 8. quæst. 4.*

CAP. VIII.

Cur Tarantiaci instrumento musico ad saltum incitentur?

Cum supra cap. 5. ex Matth. in Diosc. l. 2. cap. 57. diximus; Tarantatos, simul ac sonum instrumentorum musicorum audiverint à languoribus liberari, & in medium eos tripudiare & saltare, cogitare quis posset, *unde* fieret ut *Tarantiaci instru-*

instrumento musico ad saltum incitentur?

Hisce cogitationibus satisfacturus Camerar. *in hor. subci. cent. 2. cap.* 81. & ad hæc responsurus ad occultas qualitates refugit, cum sic ait; *mira sane ista sunt, neque ratio reddi certa potest, quare venenati illius insecti morsus, aliud remedium non patiantur, nisi peculiares concentus, & melodias. Ideoque fatendum est, in instrumentis musicis occultam aliquam vim ad commovendos animos inesse, sicut in phreneticis nonnullis videmus.* Aldrov. è contra ait *lib. 5. de insect. cap. cura de mors. ab Aran. Remedium palam est ex musica*; sed dicit quidem Aldrovandus remedium palam esse, sed non proponit quomodo musica sit remedium, vel potius quomodo musicâ homines ad saltum invitentur.

Antequam nos hujus rei rationem reddamus considerari velim.

Primo, miram soni vim ad affectuum concitationem, & varias

actiones.

actiones. Patet hæc ex tympanis & clamoribus bellicis, quibus ad pugnam milites invitantur; nec non in saltatoribus, cantatoribus, & avibus, qui musicis instrumentis, vel aliis cantantibus auditis, vix à saltatione vel cantu se abstinere possunt.

Secundo, sonum fieri cum motu aëris, vel esse ipsum motum aëris,

Tertio, aërem motum, motui suo similem motum indere proximo aëri, & illum remotiorem, & ita simili motu moveri aërem, vel spiritus contentos in corpore ad quod aër impellitur. Aërem autem motu suo, simili motu movere aërem & id in quod impellitur, ex eo patet, quia homo hominem non alia ratione loqui docet: fit enim illud impellendo aërem in discentis auribus contentum, & ita agitando nervos ipsius, quibus motis, simili modo discens movet aërem à se loquendo: unde etiam fit ut oscitante uno alter oscitare incipiat. Quar-

oiqo oiqo o.

Quarto, ipsas etiam Tarantulas, sono instrumentorum musicorum, ad saltum incitari, cum ipsum animal sit valde harmonicum; quod probatur 1. Experimento, quod Kircher. *de art. magn. lib. 3. part. 8. cap. 8. quæst. 2.* refert *in civitate Andria in Palatio Ducali coram uno ex Patribus nostris, totaque præterea Aula factum esse. Nam Ducissa loci, ut admirabile naturæ prodigium luculentius pateret, Tarantulam data opera inquisitam, conchæ aqua refertæ, atque in ea supra festucam tenuem liberatam imponi mox cytharædum vocari jussit; qua primo quidem ad sonum cytharæ nullum motus edit vestigium, mox tamen ubi sono humori proportionato præludere capit, bestiola frequenti pedum subsultatione, totiusque corporis agitatione, saltationem non affectavit duntaxat, sed, & vero ad numeros harmonicos subsiliendo eam expressisse visa est; cessante quoque cytharædo, cessavit & subsultare bestiola.* 2. Quia idem in

in Tarantulis obtinet, quod in aliis Araneis fit, viscosum nempe hujus humorem, capax soni subjectum esse, quod in aliis Araneis fieri, capite præcedenti ex Kirchero ostendimus.

Quinto, admirandam vim Musicæ in affectibus commovendis, non ab anima nostra dependere, cum hæc immortalis sit; sed à spiritu, qui cum subtilissimus sanguinis vapor sit, admodum mobilis ac tenuis, facile ab harmonice concitato aëre excitatur Kirch. *ibid. cap.* 1.

Quibus sic positis huic dubio ita satisfacimus, quod cum affectuum concitatio non ab anima immediate, sed à spiritibus dependeat, & ipsa Tarantula sit animal valde harmonicum, ac propterea etiam venenum ejus quod alteri communicat; fit ut aëre agitato ope instrumenti musici Tarantato proportionati, eadem agitatione venenum Tarantu-

læ

læ & ſpiritus Tarantati agitentur; ex qua agitatione Tarantiaci, propenſio ad ſaltum ſequitur; cum vero eadem agitatione initiæ nervorum Tarantiaci magis magiſque vellicentur, & dicti ſpiritus in nervis contenti magis moveantur ; ut & muſculi, cum nervi ex ſubſtantia muſculoſa conſtent; fit, cum muſculi ſint inſtrumenta motui deſtinata, ut ex agitatione muſculorum, fiat motus totius corporis; eum autem Tarantatus propter motum, dolorem minus percipiat, hinc magis magiſque in immodicos ſaltus erumpit. Anima vero hanc concitationem ſentiens, pro varia ſpiritus incitatione, varios affectus quoque inducit, hinc cum ſpiritus velocioribus motibus concitentur, oritur ſpirituum rarefactio, ex rarefactione dilatatio, hinc & gaudium & lætitia, ad quam Tarantatus ad ſaltum incitatus, quam maxime propendet: quia

autem aër eundem motum, quo per musicum instrumentum movetur, Tarantato communicat, ad ejusdem soni saltum haud dissonum propellitur Tarantiacus.

Hic prætermittendum non videtur, quod Kircherus *de arte magn. l. 3. part. 8. cap. 8. conf. 2.* ait, *veneni nempe qualitatem excitatam stâtis temporibus, non secus ac omnes morbos periodicos, ebullitionem, seu commotionem quandam humoris causare, humorem autem attenuatum vi veneni in subtilissima quædam veluti fila inter musculorum διαφράγματα diffiari; quæ si ex humorum conditione talia fuerint, ut facile à sono extrinseco harmonice concitentur, ad sonum veluti proportionatum subjectum, & ipsa mota vibrissata, musculos quibus adhærent, cum vellicatione, tum mordacitate materiæ in saltus provocabunt*, &c.

CAP.

CAP. IX.

Qua ratione Tarantiaci saltu sanentur?

Vellicatione hac musculorum, quæ mordacitate materiæ contingit, in saltus provocatus Tarantatus, spes sanitatis ejus affulsit; saltu enim, ope instrumentorum musicorum, sanari tantum solet Tarantatus; *ratio* autem *cur Tarantiacus saltu sanetur*, in eo consistit, quod per commotionem & vehementem totius corporis agitationem, quæ saltu efficitur, sanguis incalescit, pori aperiuntur, venenum illud rarefit, attenuatur & dispergitur; cum autem agitatio vehemens & diuturna adeo fit, ut sudores Tarantati sibi contrahant, hinc fit, ut (sicut *cap.* 5. diximus) per sudores venenum ejiciatur, & per cutis poros transeat: hinc credibile est, fieri posse, si altas

radices venenum haud egerit, ut una saltatione Tarantatus sanari possit: è contra si altius penetraverit hoc venenum, crebrâ saltus repetitione, per multos annos factâ, opus est; ut frequenti saltatione venenum magis dissipetur, & sic tandem effectus cesset.

Posset quis circa hæc scrupulum movere, quod si per sudores venenum ejiciatur, si ergo theriaca, mithridaticum & similia sudorifera adhibeantur etiam sanaretur æger, quod tamen, teste Kirchero, *cap* 8. ibid. successum habuisse non compertum est.

Sed respondetur 1. credibile esse ægrum sanatum iri ejusmodi sudoriferis, si satis diu continuentur; nam teste Scaligero *de subtil. Exerc.* 185. interea dum musica adhibetur, & in saltum effunduntur Tarantiati, curantur antidotis.

2. Esse disparitatem inter sudores à

ſaltu ortos & à medicamentis provocatos, cum medicamenta exiguas illas particulas, quibus vis ineſt veneni, non ita commoveant, quam ſaltu perficitur.

3. Sudoris provocatio non eſt immediata cauſa ſanationis, ſed potius agitatio corporis, qua venenum diſpergitur, cui ſudor conjungitur.

Poſſet hic quis cogitare, ſi agitatio corporis ſit cauſa ſanationis ægri; ergo ſi quolibetcunque modo corpus Tarantiaci agitetur, etiam ſanabitur æger, ac propterea non opus erit muſica, quare ergo muſica non erit remedium quo Tarantiaci ſanentur.

Reſpondetur 1. corpus Tarantiaci agitari non poſſe ſine ope muſicæ, cum agitatio veneni ſola, plerumque non ſoleat eſſe apta, & ſatis ſufficiens, ut motum corpori inducat, niſi ſono harmonico adjuvetur.

2. Muſicam requiri, cum ſine hujus ope nihil efficias, quia pro-

portio ſimilitudinis in rebus ſympathicis fundata eſt, & in conſenſu Tarantulæ cum Tarantato conſiſtit.

CAP. X.
Quod non omnes Tarantiaci ſaltu ſanabiles ſint.

Etſi ſaltus ſit modus quo ſanitatem aſſequitur Tarantatus, non tamen medium infallibile eſt, cum *non omnes Tarantiaci ſaltu ſanabiles ſint*: ſi enim quis affirmare auderet, omnes Tarantatos muſica ſanabiles eſſe, deberet aſſerere Tarantatos, necdum abſoluta cura morientes, non ſatis diu ſaltaſſe ob magnam veneni copiam: ſed hoc haud veritati conſentaneum eſſe videtur, cum dentur qui per 30. 40. annos ſaltarint, & necdum priſtinæ ſanitati fuerint reſtituti; & ſi certo remedio ſtandum, tot anni non requirerentur: quare puto diverſitatem veneni admit-

admittendam, & aliud medicabile, aliud immedicabile esse: Tarantati autem, quibus immedicabilis vis veneni inest, saltu sanabiles non sunt; qui vero à medicabili veneno læsi sunt, mederi, & integræ sanitati restitui possunt, si nempe ope instrumenti musici ad saltum incitentur.

Cap. XI.

Cur Tarantiaci adeo diversis instrumentis musicis sanentur?

Tarantiaci, etsi quidem ope instrumenti musici, sibi proportionati ad saltum incitentur; non tamen idem instrumentum, ut omnes pronos ad saltum reddat, aptum est, *sed diversi Tarantiaci diversis instrumentis musicis sanantur*: hujus rei diversitas petenda est *aut ex vario horum animalium veneno, aut ex demorum hominum temperamentis.* Matth.

in Diosc. lib. 2. cap. 57.

Quod diversitas à Tarantula sit petenda, patet ex eo, quod diversæ Tarantulæ diverso sono ad saltum moveantur, & icti maxime illam harmoniam imitentur, ad quam ad saltandum moventur Tarantulæ à quibus icti sunt, quod constat *ex c. 6.* cujus rei ratio est, quod venenum Tarantulæ ex similitudine quadam naturæ, easdem vires sortiatur in homine, à Tarantula icto, quas habet in ipsa Tarantula: quare si ad hunc saltum id venenum Tarantulam pronam reddat, ad eundem etiam hominem inducit, si eodem instrumento musico agitetur, ad quod Tarantula agitari potest & propendet.

Quod ex vario hominum temperamento diversitas petenda sit, probat Kirch. *quæst. 2. loc. cit.* Si enim homines sint melancholici, aut Tarantulæ venenum crassius, tympanis

& clamosis instrumentis, potius sanantur, cum magna vis ad dissipationem crassi & lenti corporis requiratur, cum difficilior in iis sit spirituum dissipatio cum lenta & crassa propter suam tenacitatem & crassitiem, non facile possint separari, sine qua tamen separatione, neque dissipatio, neque per poros egressus fieri potest: huc etiam pertinet quod Kircherus *in loc. cit.* de puella Tarantata refert, quæ non nisi explosione bambardorum, strepitu tympanorum, & similibus sonis vehementioribus ad saltum compelli potuit. Si autem homines sint cholerici, subtili & bilioso humore præditi, propter majorem spirituum mobilitatem & tenuitatem, minori sono curantur: motu enim facile in iis attenuantur spiritus venenosi, qui cum acres sint & mordaces, vellicatione sua musculosum genus infestantes vehementer ad saltum alliciunt.

CAP. XII.

An Tarantiaci tantopere certis tantum coloribus delectentur?

Retulimus *sup. cap.* 4. ex Kirch. *de art. magn. lib.* 3. *par.* 8. *cap.* 8. Tarantatos non tantum ad sonos & saltus propendere, sed etiam mirifice certis coloribus affici, de cujus veritate merito quæri posset *an Tarantiaci tantopere certis tantum coloribus delectentur?* Huic quæstioni Kircherus satisfacturus, atque ad eam responsurus, supponit Tarantatos simili affici & delectari colore, quem Tarantula præ se ferebat; & hinc addit rationem cur talibus coloribus delectentur, quod nempe *Tarantularum diversarum venena, ab insita sibi proprietate videantur icti animum ad eum colorem, quem ipsa referunt, seu quo*

ipsa

ipsa recreantur, occulto magnetismo, seu caeca quadam natura similitudine inclinare : & ibidem *quaest.* 3. dicit Kircherus : *Tarantulam autem certo colore recreari, inde patet, quod in diversis pannis colorata imposita id planum appetant, quod ipsis colore consimile fuerit. Ex quo sequitur, quod sicut proprius humor venenosus phantasiam hujus animalis ad hunc vel illum colorem, ut natura sue consentaneum, aut contrarium, gratum aut ingratum inclinat; sic & idem humor morsu in corpus hominis transfusus, eundem magnetica quadam relatione, & occulta miraque correspondentia praestabit effectum.*

Cum vero hæc Kircheri huic negotio minime satisfacere possint, ab eo recedendum, & in contrariam sententiam nobis eundem est, cum rationibus magis consentaneum videatur Tarantatos debere aversari colorem Tarantulæ à qua icti sunt: rationes autem quæ Kirchero oppo-

ni-

ni poſſunt hæc breviter adferimus.

Primo, cum incertum ſit id, quod ſupponit, Tarantatos nempe eundem appetere colorem quem Tarantulæ præ ſe ferunt: videtur quidem id probare *ſup. cap.* 4. exemplo Cappuccini, qui maxime afficiebatur colore purpureô togæ Cardinalis Cajetani; ſed poſſet dici ipſum non adeo togâ, quam perſonâ ipſius, quæ ipſi ſancta erat, affici, cum fortè putaret ſe ſuo morbo poſſe liberari per illum Cardinalem; cum illius religionis ineruditi homines credere ſoleant, ſacrificulos ipſos ejicere poſſe diabolos, ac propterea multo magis alios morbo liberare: neque adferri poſſet ex Kirchero Tarantatum illum tradita veſte ſe delectaſſe, quia forte boni quidquam ex ſacra veſte ſibi ominabatur, ſicut multi ex cuculis Dominicanorum aut Franciſcanorum levamen morbi

morbi ſperant, ſic & hic idem ſperare poſſet ex hac veſte.

Secundo quia quamvis Tarantati interdum videantur certis delectari & affici coloribus, & circa eos geſticulationes edere, non tamen ſequitur eos illis tantum coloribus affici; niſi reliquos ipſos averſari, probetur, quod tamen in nullis auctoribus hoc negotium tractantibus inveni; imo contrarium ejus potius poſſet aſtrui, ſi enim Tarantiati reliquos colores averſarentur, ſeipſos & reliquos homines averſarentur, cum homines raro ſint induti, ejus coloris veſtibus, quem Tarantula præ ſe ferebat: non tamen (quod ſciam) compertum eſt, Tarantatos plurimos homines averſatos fuiſſe.

Tertio, cum Kircherus ejus rei nullam addat cauſam, ſed tantum ignorantiam ſuam fateatur, & dicat ab occulto magnetiſmo, magnetica quadam relatione, & occulta miraque

que correſpondentia fieri, non videtur probabile hoc fieri, cum ille in omnibus rebus phyſicis & earum rationibus ſatis curioſus & peritus, in hujus rei rationem inquiſiviſſet, niſi forte ex ignorantia ſua laudem affectare deſideraverit.

Quarto, quia ſi verum eſſet Tarantatos tantum appetere colorem Tarantulæ, non opus eſſet muſicis quærere ex Tarantiacis colorem Tarantulæ, cum ipſi Tarantati ex ſuo appetitu & deſiderio ad Tarantulæ colorem, ſatis Tarantulæ colorem indicarent, cum illum tantum colorem appeterent; ubi tamen ipſe Kircherus *quæſtione 2.* dicit muſicos ex Tarantatis in Tarantulæ colorem inquirere.

Quinto, ſi concedatur Kirchero Tarantatum illum affectaſſe colorem togæ purpureæ Cajetani; non tamen ſequitur Tarantatum eo ſolo colore delectari, ut enim color purpureus

pureus rarus, & visu gratus est, sic potuit Tarantatus, propter ejus coloris raritatem & gratiam eundem affectasse præ cæteris coloribus.

Sexto, cum Kircherus omnia alia quæ de Tarantulæ effectis dicit, pluribus experimentis & rationibus adstruxerit, hoc autem de coloribus unico tantum, & non certo experimento fundaverit, merito rationem dubitationis sibi ipsi injecisse videri posset.

Septimo, quia Tarantati potius aversarentur colorẽ ipsius Tarantulæ à qua icti sunt, cum norint Tarantiaci causam illius mali esse Tarantulas, & solemus aversari ab iis, à quibus noxam tulimus. Quare potius concludimus Tarantatos non affici certis tantum coloribus, neque Tarantulæ colorem eos appetere solum, sed indifferenter, modo hunc modo illum.

CAP. XIII.

Cur solæ Tarantulæ in Apulia hosce effectus producant, & non aliæ?

Circa ea quæ in præcedentibus de Tarantula retulimus breviter videndum est, unde fiat, *ut solæ Tarantulæ in Apulia hosce effectus producant, & non aliæ?*

Ratio hujus rei à solo illius regionis calore peti nequit; verum quidem est venena in locis calidioribus maxime vires suas exercere, sed non tantum venena in talibus locis vires exercent, sed etiam eundem in locis frigidioribus effectum fortiuntur; sic venena aliunde ad nos, qui sub aëre frigidiore degimus, allata, nocere, quotidiana experientia arguit: imo quod plus est dantur venena quæ in locis frigidioribus magis nocebunt, quam in calidioribus; cum in locis

ardore solis magis flagrantibus, vix melius aperiantur, atque sic vis veneni facilius evaporare potest: præterea magnum discrimen ratione caloris, in Apulia, campis Romanis & Sicilia, non datur; ubi tamen solæ in Apulia hosce effectus producant; quare potius admittendam puto diversitatem specierum inter Tarantulas, & dicendum alias carere particulis illis venenosis, saltum, & alia symptomata inducentibus; alias vero, ut Apulienses sunt, easdem in se particulas venenosas continere; neque est quod quis dicat ejusdem esse specie, & eadem efficacia pollere omnes Tarantulas, cum ratione externæ figuræ sibi invicem simillimæ sint. Experimur enim idem & in aliis corporibus, quæ etsi externa figura conveniant, diversæ tamen naturæ sunt. Præterea cum ipsæ Tarantulæ Apulienses maxime à se invicem discrepent, ratione coloris,

ris, & præsertim ratione effectuum, cum contrarios sæpe effectus producant; nam ut diximus, aliæ somnum, aliæ è contra vigiliam; hæ motum, lætitiam, calorem, audaciam, risum, saltum, inducunt; illæ vero quietem, tristitiam, frigus, timorem, risum in ictos introducunt; quare ergo non mirum est & alias Tarantulas ab hisce tantum discrepare.

CAP. XIV.

Cur talibus Tarantula hominem efficiat imaginationibus, qualibus ipsum inhærentem, cum mordet, invenit?

Vidimus jam breviter quæ circa effectus speciales Tarantulæ moveri possent; restat ut & effectum generalem omnibusque Tarantatis communem obiter videamus:

deamus; consistit autem hic effectus (ut *sub fin. cap.* 4. retulimus) in eo, *quod saltibus Tarantula hominem efficit imaginationibus, qualibus ipsum inhaerentem cum mordet invenit*. Circa hunc effectum duo quaeri possunt:

. Primo veritas ejus.

Secundo ratio illius.

Ad primum quod attinet, merito de illius rei veritate dubitare quis posset, cum solus Nicol. Leonic. illum effectum recenseat.

Praeterea neque facile hic effectus colligi aut probari potest, cum enim Phantasia in Tarantatis laesa sit, non potest ipse Tarantatus, postquam laesus est, judicare, aut pro certo asserere, num idem imaginaretur cum laederetur, quod post acceptum morsum imaginatur: neque alius quispiam hac de re quid asserere potest, cum nullus possit scire quid sibi Tarantatus, antequam laederetur, imaginaretur: imo potius

potius concludendum videtur Tarantatum non idem ſibi imaginari poſt, quod ante acceptum morſum imaginabatur; quia Phantaſiâ mediante, præſentia & abſentia cognoſcimus, ſeorſim appræhenſa componimus, conjuncta dividimus; cum vero Phantaſia in Tarantatis læſa ſit, neque præſentia, vel abſentia, recte cognoſcere poteſt; neque ea quæ externis ſenſibus percepta fuerant ſeorſim vel conjunctim, dividere aut componere recte poteſt; nam propter Phantaſiæ læſionem, Æſtimativa munus ſuum exercere non poteſt; ſed in æſtimatione rerum quæ externis ſenſibus, vel Phantaſiâ percepta fuerant, errat; notiones boni & mali non recte formando; an objecta convenientia, an vero adverſa ſint, non recte dijudicando.

Si vero fiat ut in eadem Tarantatus permaneat cogitatione poſt acceptum

ceptum vulnus, in qua erat cum læderetur, ad effectus per accidens illud referendum videtur; & ratio ejus hæc aliquo modo statui potest: quod venenum id propter suam tenacitatem & viscositatem non sinat Phantasiam in alia distrahi; sed circa conceptas tum in Phantasia species, & formatas notiones, Æstimativa munus suum aliquo modo exerceat, judicando id bonum quod cum morderetur imaginabatur, & conjungendo vel dividendo, quæ conjungebat vel dividebat, cum ictum Tarantula injiceret; cum autem Æstimativa, ea quæ tum conjungebantur vel dividebantur, postea conjungit vel dividit; hinc fit, ut aliud quid piam Tarantato persuadi vix possit, præter id quod cum læderetur sibi imaginabatur: in eadem autem illa cogitatione perseverat Tarantatus, quia id quod sibi Tarantatus imaginaba-

tur

tur cum morderetur, ultimum erat, cujus idea vel notio ipsius menti inhærebat, quia autem circa idem, cogitationibus suis maxime sit occupatus Tarantiacus, hinc idem memoriæ tenacissime inhæret, atque ex eadem avelli vix potest.

Deo laus & honos.

F I N I S.

WOLFERDI SENGUERDII
PHIL. DOCT.

ORATIO
INAUGURALIS
DE
USU ET DIGNITATE PHILOSOPHIÆ.

HABITA

In illustri Academia Lugd. Bat. 5. Iduum Decembr. Ann. 1667. cum Doctoratus gradum in Philosophia solenniter consequeretur.

WOLF. SENGUERDII
PHIL. DOCT.

ORATIO INAUGURALIS

DE

USU ET DIGNITATE PHILOSOPHIÆ

IN OMNIBUS ARTIBUS.

Magnifice Domine Rector, Nobilissimi, Amplissimi, Spectatissimi Domini, Prætor; D [illegible] Con-

Consules, Scabini, quique huic civitati estis à Consiliis, & Secretis;
Professores celeberrimi;
Pastores reverendi;
Amici honorandi;
Doctores clarissimi;
Flos juventutis, spes patriæ maxima, & quotquot ad hunc actum convenistis,
Auditores;

Jure merito prolixius aliquod more ornate dicentium, à me exspectatis exordium, sed frustra; utpote qui verba ad vos sine prooemio facturus est: hæc enim permovendi tantum gratia, adhiberi solent; quid autem & hic permoverem, cum materiæ nunquam satis laudata dignitas, & nominis ipsius auctoritas tanta sit, ut Vestram facile impetret benignitatem, Vestramque ad nos

nos audiendum facile permoveat patientiam; cum solum ejus nomen tantas apud multos obtineat vires, ut eo solo superbiant. Unicum hoc exspecto, ut mihi balbutiendo Philosophiæ laudes dicenti, vestra succuratis benignitate.

Tu quæso summe Deus, cæptis nostris fœliciter annue, rore gratiæ Tuæ me irriga, gratuito Tuo auxilio sustenta & corrobora, per dilectum Filium Tuum Christū, Amen.

Ut ab origine Philosophiæ initium faciam, primus ejus auctor, & copiosissima scaturigo est Deus, Opt. Max. Cum enim Deus infinite sit sapiens, omnis sapientiæ productor & auctor est; Ejus singulari beneficio, illa nobilissimo animali, Dei & terræ filio, plenissime communicata fuit; tum cum plenis adhuc radiis, in ipsa nativitate vir, coruscantem Divinam imaginem gereret, antequam lugendo casu se ip-

ſum feciſſet imbecillitatis exemplum, temporis ſpolium, luſum fortunæ, mutationis imaginem. Poſtquam vero cupiditati feneſtram patefecit, lateri potius quam cerebro obtemperavit, tenebræ ipſius menti offuſæ ſunt, ipſaque Philoſophia caligare cœpit; interim ut totam vim ſuam amitteret clementia Creatoris noluit, qui relictas in homine ſcintillas imaginis ſuæ, fovit, & excitavit: cum vitam ejus ad tot ſeculorum decurſus protraxit, terreſtris hic mundus ſpeculum fuit, in quo æterni & increati mundi pulchritudinem intueretur, vel ſaltem ſolerti mentis indagine conjectando æſtimaret; tum accuratiſſime perſpexit rerum omnium naturam, vires, motus; cum etiam admirabilem rerum omnium cœleſtium, aſtrorum nempe &. planetarum rotationem; ex quibus Adamum diluvium prædixiſſe, quorundam opinio fuit. Hinc ab

ab Adamo ad Sethi nepotes Philosophia ttanslata est, qui binas columnas exstruxere, quibus inventa sua astronomica insculpta posteris reliquere. Post hos Noachus Philosophiæ cognitione claruit, utpote qui stirpium & animantium proprietates exploratas habuit, cum pabulum conveniens singulis animantium speciebus in arca dederit. Post Noachum vero, & confusionem linguarum, Philosophi magni fuere, Abrahamus, Jacobus, Moses, David, Salomon, & similes Hebræi: hisce autem proxima fuit gens Chaldæa, & Assyria; ab Hebræis ad Ægyptios, & ab his demum ad Græcos propagata fuit Philosophia; illos quos tanquam sapientes venerata est antiquitas venerabilis, Orientales magnam partem fuisse constat, Mercurius, Ægyptius fuit, Zoroaster, Persa, Pherecydes, Syrus: Quare Pythagoras, Democritus, Plato,

Plato, ſapientiæ fervore incitati, ad exteras, & ut iſti vocant, Barbaras gentes ſe contulerunt, magnaſque regiones peragrarunt: quin & ipſe Ariſtoteles multa à Judæo quodam didiciſſe fertur.

O deſiderandas ſapientiæ puriſſimas aquas, quæ à limpidiſſimo & æterno fonte profluxerunt! O optimam & omni laude dignam hæreditatem, quam à tantis proavis poſſidemus; tanta vetuſtate illuſtrem; tanti à majoribus noſtris æſtimatam. Hæc eſt quam Cicero deſcribit, Inventum Deorum; Inveſtigatricem cœleſtium; Scrutatricem æternorum: hanc modo vocat Plato, Divinarum humanarumque rerum perceptionem: modo Similitudinem, qua homo Deo, quoad fieri poteſt ſimilis evadit: interdum vero Meditationem mortis; qua innuebat Philoſophiam docere animam à corpore ſeparare, per contemplationem,

tionem, & operationem earum potentiarum, quibus homo à belluis maxime differt. Non mortem intellexit corporis, sed mentis; non qua corpus ab anima sejungitur, sed qua animus contemplando à corpore separatur: Illa vitam eripit; hæc vitium opprimit; illa naturæ vinculum quo corpus animatur, solvit; hæc retundit vim appetitus sensitivi quæ carni deservit; illa tradit hominem in sepulcrum, hæc eundem prope facit immortalem; illam cum omnibus communem habemus, hac communi hominum sorti eximimur, à plebe separamur, & quantum in hac vita fieri potest, beati reddimur.

Quare duas Philosophiæ partes constituerunt, Theoreticam, seu Speculativam, & Practicam, seu Activam. Speculativa Dei, Angelorumque naturam explicat, earum rerum causas aperit, quas vulgus

ſtupet & admiratur: hæc enim re-
rum principia venatur; ortus & in-
teritus indagat; cauſas ventorum,
imbrium, fulgurum, inveſtigat; ho-
minem ſe ipſum cognoſcere docet;
animæ eſſentiam, proprietates, ſen-
ſuum rationes ſcrutatur; animalium
omnium naturam, victum, figuram-
que rimatur: herbarum, plantarum,
ſtirpium, & arborum, vires, ſympa-
thias, antipathias inquirit; maximas
res parvis lineis repperit; locorum
intervalla; temporum ambitus; o-
ceani fluxum & refluxum; cœle-
ſtium magnitudines; ſtellarum mea-
tus; ſiderum obliqua curricula; ſolis
annua reverticula; lunæ naſcentis
incrementa, ſeneſcentis diſpendia,
delinquentis obſtacula examinat;
præſentia & abſentia ſectatur &
aſſequitur; & per res creatas, quaſi
per veſtigia inquirit & deprehendit
earum parentem optimum, ſapien-
ter, fortiterque omnia conſervan-
tem

tem Deum, de quo omnia gratam famam ſpargunt.

Ut vero ſpeculativa Philoſophia lumen admovet; errores diſcutit; mentis aciem ab ignorantiæ caligine purgat; ita Practica de rebus omnibus acute cogitare, ſubtiliter interrogare, prudenter judicare, recte reſpondere inſtituit: res anguſtas amplificare, obſcuras interrogare, univerſas dividere, latentes explicare, ambigua videre, quælibet definire docet; ad beatitudinem viam monſtrat; appetitus, actionesque componit; animos tranquillat; & tanquam morum poliendorum heroina, omnium morborum peritiſſima medica, pharmacis & emplaſtris ſuis, in appetitus & affectuum noſtrorum Noſocomium ingreditur, ut ulceroſum curet, corruptum auferat, in integrum reſtituat: ſic Ethica medica eſt phtiſi ingluviæ; cancero avaritiæ; peſti laſciviæ; hy-

dropi inflatæ eruditionis, ictero invidiæ. Nec tantum expultrix vitiorum, ſed etiam indagatrix, conſervatrix, & auctrix virtutum eſt. Docet qui bonum vel malum ſit; juſtitiæ munera, fortitudinem, temperantiam, reliquaſque virtutes præſcribit, edocet. Demonſtrat tanquam Reipublicæ mater, quomodo imperia ſint fundanda, fundata conſervanda, conſervata augenda, & exornanda.

Sed quid ago! tempus videor terere, ſoli facem accendere, quod in re clariſſima exempla tangam; ſufficiebat Philoſophiam vocaſſe, Productricem veritatis, Publicarum Privatarumque rerum cuſtodem, Reginam, Dominam, Inſtrumentum reliquarum artium: quo Theologus, Juriſconſultus, Medicus, Orator, Poëta, reliquique artium ſcrutatores carere nequeunt.

Quomodo enim Theologus, con-

contradicentes convincet, quæstiones de eucharistia, una persona Mediatoris, & duabus in Christo naturis, solvet, & denodabit? physicis similitudinibus res propositas & illustratas, sine ope Philosophiæ tractabit? Veterum si consulas scripta, Justinum Martyrem, Clementem Alexandrinum, Originem, Epiphanium, Chrysostomum, innumerosque Patres, non Theologiæ solum, sed & Philosophiæ operam dedisse reperies.

Jurisprudentia Philosophiæ ita connectitur, ut illa ex Oceano Philosophico, leges rivulorum instar deducat, fundantur enim leges rationi. Hinc est ut teste Imperatore JCti veram Philosophiam sint affectantes: nam Ethicus & Jurisconsultus eodem se referunt, dum quas de virtutibus & vitiis generales ponit regulas Ethicus, eas Jurisconsultus locorum, temporum, negotiorum,

perſonarum cancello, ad uſum ſuũ, percommode circumſcribit, & includit: cumque actiones humanæ, pro rerum & circumſtantiarum diverſitate ita varient, ut omnes caſus nullis legum voluminibus coarctari poſſint, quo acumine ingenii, aut judicii ſolertiâ poterit quis intricatiſſimos nodos dextere enodare, niſi in Ethicis indagaverit materiam de differentiis actionum humanarum, invito & ſpontaneo, unde præmiorum & pœnarum diverſitas, quam maxime dependet.

Medicinam ſi intueamur, nonne illa plurima ex Philoſophia haurit, & tota ex Phyſica dependet; Philoſophi eſt naturam & fabricam corporis humani, virtutes plantarum & ſtirpium; elementa, mixtionem, putredinem, temperamentum, variaſque aëris mutationes tractare, indagare, obſervare; ſine quibus quid eſt medicus? quam

varii

varii morbi, morborumque varia præſagia ex motu aſtrorum dependent, de quibus ſi ope Aſtronomiæ accuratiuſ judicet medicus, tardius cœmeteria humanis corporibus replet: cur & ipſe Hippocrates dixit *ἰατρὸν φιλόσοφον ἰσόθεον εἶναι.*

Oratoria facultas & Poëſis, quid ſine Philoſophia ſunt? Nemo poteſt ornate dicere, delectare, auditorum animos flectere, admirationem concitare, circumfuſam multitudinem ſtupore defigere, qui Philoſophiæ ignarus fuerit: ex ea enim ſimilitudines, rationes, deſcriptiones petuntur. Quoties Poëtæ rerum Phyſicarum naturas deſcribunt, quoties moralia tractant, quoties ſub myſticis narrationibus & fictionibus, myſtica quædam ſacra, ex intimis Philoſophiæ penetralibus depromta, occultant: Quoties picti hominum mores in Philoſophorum libris leguntur,

guntur, quæ in Oratoribus & Poëtis vivis exemplis perſpiciuntur.

O ſacrum & admirabile Dei munus! ô Cœleſte donum! Philoſophia; quæ hominem bene ratiocinari, fuſe diſputare, methodice omnia agere docet; quæ nos rectiſſime inſtituit; res familiares, forenſes, militares, Publicas & Privatas, ſapienter regendas monet; qua inſtructi ſe ipſos optime norunt, ſapientiſſime regunt, feliciſſime vivunt: Unde Senatores graviſſimi, Legati prudentiſſimi, Duces magnanimi, Principes clariſſimi effulſerunt. Quæ Solones, Ariſtides, Licurgos, Numas Pompilios, Catones, Metellos, Cæſareſque innumerabiles produxit; ſanctiſſimas leges condidit, Juris peritos effecit, Patres conſcriptos conſtituit; Judices elegit, Duces creavit. Tu alas tuas expandis per omnes diſciplinas, cujus uſum nihil fugit, cum directrix omnium diſciplinarum,

plinarum,fatrix virtutum,actionum magiſtra, affectionum domina, naturæ ornamentum, flos divinitatis, animi anima, manus Theologiæ, fons Juriſprudentiæ,caput Medicinæ merito habearis. Per te omnia animalia, ſuperamus; quamvis non inſit nobis elephantum magnitudo, leonum impetus, taurorum robur, cervorum velocitas, piſcium in natando agilitas, avium in volando celeritas, canum in odorandó ſagacitas: tua enim poſſeſſio omnia hæc plus quam ſupplet; tuæ præſtantiæ cedunt honores,divitiæ,voluptates, cedit & tibi ipſa vita.

D I X I.